

Nr 183.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid statens bakteriologiska laboratorium, m. m.; given Stockholms slott den 10 mars 1950.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Eije Mossberg.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen äskas anslag om *dels* 108 000 kronor för vissa om- och tillbyggnadsarbeten, bl. a. inredning av ett viruslaboratorium, vid statens bakteriologiska laboratorium, *dels ock* 29 400 kronor för anskaffande av viss utrustning för laboratoriet.

Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 10 mars 1950.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, ANDERSSON, LINGMAN.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Mossberg, frågor om anslag till vissa om- och tillbyggnadsarbeten m. m. vid statens bakteriologiska laboratorium och anför därvid följande.

Förslag och yttranden.

Föreståndaren för statens bakteriologiska laboratorium har i skrivelser den 9 april och den 21 oktober 1949 — vilken sistnämnda skrivelse överlämnats av medicinalstyrelsen med utlåtande den 24 januari 1950 — hemställt om anvisande av sammanlagt 139 100 kronor för utförande av vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid laboratoriet samt för anskaffande av viss utrustning.

I *skrivelsen den 9 april 1949* anför *föreståndaren*.

För oskadliggörande av infekterade försöksdjur och starkt infektiöst material förfogar laboratoriet över två förbränningsugnar. Dessa ugnar, som drivas med gas, ha ringa kapacitet och äro dessutom mycket dyrbara i drift på grund av stor gasförbrukning. Från de olika avdelningarna kommer vidare dagligen en ganska stor mängd pappersavfall och annat brännbart material, som till stor del icke är infektiöst men bland vilket också infekterat material kan återfinnas. Någon betryggande sortering av detta material kan icke utföras, varför det är omöjligt att sända avfallet till allmänna sopstationer. Hittills har destruktionen av detsamma skett genom förbränning i det fria inom en på laboratoriets område anordnad stålträdsinhägnad. Detta primitiva omhändertagande av avfallet måste emellertid uppfattas som ett provisorium, vilket snarast möjligt bör ersättas av mera betryggande anordningar. Olägenhet för de kringboende vållas nämligen genom den öppna förbränningen och det är mycket svårt att hålla förbränningsplatsens omgivning fri från kringflygande pappersavfall. För att undanröja dessa olägenheter bör en förbränningsugn med tillhörande nedkast inrättas i ett f. n. såsom verkstadslokal disponerat rum i byggnad E. Ugnen avses bliva anordnad så, att de heta rökgaserna kunna utnyttjas

för varmvattenberedning. Som verkstadslokal inredes i stället ett annat i samma byggnad beläget rum, som tidigare använts såsom vedupplag, men som efter övergång till oljeeldning ej erfordras för detta ändamål. Kostnaderna uppskattas till 32 000 kronor.

Laboratoriet har vidare trängande behov av ett mindre hönshus med rastgård i anslutning till byggnad F. För framställning av influensavirusympämne och andra virusarbeten måste laboratoriet nämligen förfoga över ett antal höns, vilka hittills varit inhysta i ett djurrum inom nämnda byggnad. Denna anordning är emellertid ytterst otillfredsställande, då andra för dessa arbetsuppgifter erforderliga försöksdjur icke lämpligen kunna inrymmas i samma rum som hönsen. Hönshuset med tillhörande rastgård har kostnadsberäknats till 2 500 kronor.

Sedan tillverkningen av influensavirusympämne numera pågått i större skala under något år, har det visat sig, att avsaknaden av kylrum i det för tillverkningen provisoriskt inredda pestlaboratoriet (byggnad F) medför avsevärda olägenheter. F. n. befintligt kylskåp är så hårt belastat, att temperaturen icke kan hållas konstant. Härigenom riskeras en snabbare förstöring av värdefulla viruspreparat. Ett kylrum bör därför inredas i laboratoriet, lämpligen i en del av ett rum, som hittills ej använts för ympämnetsberedningen. Kostnaderna beräknas till 9 000 kronor.

Slutligen har det visat sig, att en mindre omändring av bottenvåningen i byggnad H är behövlig för rutindiagnostik i fråga om toxoplasmos (sjukdom, som under havandeskap via livmodern överföres till fostret från modern; leder till sjukliga förändringar hos barnet, vanligen lokaliserade till centrala nervsystemet och ögonen). Den härför avsedde assistenten behöver ett mindre skrivrum för journalföring och korrespondens. Genom insättande av en mellanvägg och upptagande av en ny dörr kan ett f. n. för personalens klädbyte m. m. disponerat rum uppdelas på ett skrivrum och ett personalrum. Arbetena beräknas draga en kostnad av 2 000 kronor.

Tillhoppa skulle alltså erfordras (32 000 + 2 500 + 9 000 + 2 000) 45 500 kronor.

Över framställningen ha utlåtanden avgivits av byggnadsstyrelsen och statskontoret.

Byggnadsstyrelsen har därvid överlämnat avskrift av en skrivelse i ärendet från medicinalstyrelsen till byggnadsstyrelsen, enligt vilken medicinalstyrelsen finner de föreslagna arbetena lämpliga och nödvändiga ur såväl hygienisk som teknisk synpunkt. För egen del tillstyrker byggnadsstyrelsen bifall till framställningen.

Statskontoret har icke funnit anledning till annat uttalande än att åtminstone kostnaderna, 2 000 kronor, för insättande av en mellanvägg m. m. i ett av laboratoriets rum torde böra bestridas från den i staten för allmänna fastighetsfonden, byggnadsstyrelsens delfond, uppförda posten för reparations- och underhållskostnader m. m.

II. I skrivelsen den 21 oktober 1949 framhåller *föreståndaren*, att inredning av ett viruslaboratorium är ett trängande behov för genomförande av diagnostiska undersökningar inom virusområdet. Det är beträffande många virusarter nödvändigt att förfoga över speciallaboratorier, som tillåta rigorösa åtgärder för att skydda personalen och omgivningen mot infektion. Då laboratoriet hittills saknat sådana lokaler, har virusdiagnostiken måst inskränkas till influensa och påssjuka, som icke erbjuda nämnvärd smitt-risk för personalen. Diagnostiken måste emellertid nu utvidgas till att omfatta vissa andra virusarter, i samtliga fall starkt infektiösa smittämnen, som framkalla allvarliga sjukdomstillstånd. Deras smittsamhet medför icke blott risker för personalen utan de ha också en uttalad tendens att sprida sig bland de försöksdjur, som äro oundgängliga i det virologiska arbetet. Ett viruslaboratorium skulle enklast kunna anordnas i f. n. för marsvins-aveln disponerade lokaler. Ett nedläggande av denna, som under åren 1947 och 1948 kunnat tillgodose endast 15 procent av behovet, skulle ur ekonomisk synpunkt icke medföra någon olägenhet. Denna isolerade avdelning kommer givetvis att vara en värdefull tillgång även vid laboratoriets fortsatta utbyggnad, då den också i framtiden bör vara väl lämpad för arbeten med höginfektiösa virusarter. Erforderliga ändringsarbeten ha beräknats draga en kostnad av 48 000 kronor, vartill komma kostnaderna för inventarier och instrument, 32 000 kronor, eller tillhoppa 80 000 kronor.

I samband med att laboratoriets produktion av vissa bakteriologiska preparat numera uppnått industrimässig omfattning har apparatur för ultrafiltrering i större skala befunnits erforderlig, framför allt för rening av tuberkulin. Apparaturen är även nödvändig vid vissa reningsmetoder för yupämne mot difteri och stelkramp. Under den forcerade produktion av sistnämnda preparat, som under år 1949 igångsatts för försvarsmaktens räkning, har behovet av sådan apparatur blivit särskilt påtagligt. Apparaturen, som är användbar även för serumrening, torde kunna anskaffas för en kostnad av 7 500 kronor.

För att på ett rationellt sätt kunna sterilisera de stora mängder infekterade glasvaror, som komma från de olika laboratorierna, erfordras vidare på den serologiska avdelningen ett ångkokskåp för infekterad disk. Nuvarande förfaringssätt är arbetskrävande och förenat med onödiga smittrisker för personalen på grund av den omlastning av glasvarorna, som många gånger erfordras. Enligt införskaffat anbud beräknas kostnaden till 6 100 kronor.

För samtliga de i skrivelsen framlagda förslagen uppgå alltså kostnaderna till (48 000 + 32 000 + 7 500 + 6 100) 93 600 kronor.

Utlåtande över framställningen har avgivits av *medicinalstyrelsen*, som jämväl inhämtat yttranden från byggnadsstyrelsen och centrala sjukvårdsberedningen. Byggnadsstyrelsen erinrar om att styrelsen tidigare förordat en utbyggnad av laboratoriets lokaler bl. a. för att tillgodose det nu aktuella

lokalbehovet, och har icke något att erinra mot framställningen i vad avser de föreslagna byggnadsarbetena. Centrala sjukvårdsberedningen anser, att ett belopp av 29 900 kronor i stället för av laboratoriet beräknade 32 000 kronor bör vara tillräckligt för att anskaffa den för viruslaboratoriet föreslagna materielutrustningen. För egen del vitsordar medicinalstyrelsen det oundgängliga behovet för laboratoriet av att snarast möjligt erhålla särskilda lokaler för ett viruslaboratorium. Föreliggande förslag synes innebära en enkel och förhållandevis billig lösning. Även utrustningsförslaget finner sig styrelsen kunna förorda med däri av centrala sjukvårdsberedningen föreslagna jämkningar.

Departementschefen.

Genom beslut den 25 januari 1946 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att i samråd med föreståndaren för statens bakteriologiska laboratorium utarbeta förslag till program för utbyggnad av laboratoriet m. m. Utbyggnaden skulle i huvudsak avse att bereda ökade lokaler för serologiska avdelningen och lokaler för en ny virusavdelning samt att förbättra personalutrymmen och verkstäder m. m. Med skrivelse den 2 januari 1947 överlämnade därefter byggnadsstyrelsen två alternativa förslag till utbyggnad av laboratoriet, kostnadsberäknade till 2 650 000 resp. 2 950 000 kronor. Sistnämnda alternativ innefattade ett av statens medicinska forskningsråd framlagt förslag om inrättande av en institution för virusforskning vid karolinska institutet, vilken skulle förläggas i anslutning till den vid laboratoriet planerade virusavdelningen.

I föreliggande båda framställningar har föreståndaren för laboratoriet, i avbidan på ställningstagandet till nämnda förslag, hemställt om anvisande av medel för vissa trängande om- och tillbyggnadsarbeten vid laboratoriet samt för anskaffande av viss materielutrustning. Förslagen avse i huvudsak inredning av ett viruslaboratorium, inrättande av en förbränningsugn och ett kylrum samt uppförande av ett hönshus, vilka arbeten kostnadsberäknats till resp. 48 000, 32 000, 9 000 och 2 500 kronor eller tillhopa 91 500 kronor. Härutöver föreslås vissa smärre ändringsarbeten för en kostnad av 2 000 kronor. Kostnaderna för materielutrustningen uppskattas till sammanlagt 45 600 kronor.

Medicinalstyrelsen har vitsordat det oundgängliga behovet för laboratoriet att snarast erhålla lokaler för ett viruslaboratorium samt ansett även övriga arbeten lämpliga och nödvändiga. Med hänsyn härtill och då föreståndaren för laboratoriet framhållit, att samtliga åtgärder planerats så att de bliva av bestående värde vid en kommande utbyggnad av detsamma, förordar jag, att medel för arbetenas utförande anvisas för nästa budgetår. Likaså tillstyrker jag, att medel anvisas för anskaffande av erforderlig materielutrustning.

Mot de beräknade kostnaderna för byggnadsarbetena har jag intet att

erinra. Enär ångkokskåpet å serologiska avdelningen och ett för viruslaboratoriet avsett sådant skåp, kostnadsberäknade till 6 100 resp. 8 000 kronor, närmast synas ha karaktär av fast inredning, torde härför och för byggnadsarbetena under statens allmänna fastighetsfond böra anvisas ett anslag om (93 500 + 6 100 + 8 000) 107 600 kronor eller i runt tal 108 000 kronor. För inköp av inventarier och instrument för viruslaboratoriet beräknar jag på grundval av centrala sjukvårdsberedningens förslag (29 900 — 8 000) 21 900 kronor samt för anskaffande av apparatur för ultrafiltrering 7 500 kronor. För ändamålet torde böra anvisas ett reservationsanslag om (21 900 + 7 500) 29 400 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) till *Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens bakteriologiska laboratorium* för budgetåret 1950/51 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 108 000 kronor;

b) till *Statens bakteriologiska laboratorium: Anskaffande av viss utrustning* för budgetåret 1950/51 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 29 400 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Bertil Cederlund.